

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAME. TUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 37

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45
Epistolele nefrancate se refușă — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr., rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Noul atac asupra scólelor noastre.

II.

Timpurile trecute chiar și dela 1848 încóce au fost critice pentru noi români, pentru dezvoltarea noastră culturală, pentru consolidarea noastră ca biserică și națiune, nici odată însă mai încódate nu au fost legăturile între noi și unguri, ca și cum sunt ele acuma

Proiectul de lege, cu care ne ocupăm acuma află deci opiniunea publică de tot agitată contra noastră în toate direcțiunile. Pelângă curentul general șovinistic de până acuma, în aceste momente avem să ținem sémă și de speciala agitațiune pornită asupra noastră, a românilor pentru politica de demonstrațiune, care o au inaugurat la noi actualii conducători ai politicei noastre naționale.

La timpul seu — și acesta nu va mai întârșia mult — ne vom trage sémă cu mersul politicei noastre, fiind că chiar și cuvântul dat ne obligă la acesta, și atunci vom spune pentru-ce sau încordat și mai tare legăturile între noi și elementul magiar. De astă-dată constatăm starea faptică a lucrului, căci nu ni-e permis să o perdem din vedere mai ales în aprețierea proiectului de lege, cu care ne ocupăm.

Precând constatăm critica situațiune, care ni s'a creat, pe atunci noi în deplină conformitate cu programul diariului nostru, în conformitate cu tot trecutul nostru accentuăm acuma, că avem detorința să ținem în trezvie consciința națională, spiritul de concilianță în sinul poporului nostru și să cultivăm în el cu diligență credințacă vor veni timpuri mai bune pentru noi, cari aici în această țără, pre acest pământ sfințit prin sângele fiilor acestei patrii, am trăit până acuma, aici ne-am avântat la gradul de dezvoltare culturală și materială, care între împregiurările noastre de tot excepționale, ne servește spre onóre, dimpreună cu elementul magiar am petrecut zilele de vigelie din trecut dimpreună cu el suportăm ađi toate serviciile publice, cari egale sunt pentru toți și dimpreună cu ei vom să conlucram la consolidarea și înflorirea patriei noastre comune, păstrându-ne, cultivându-ne, dezvoltându-ne și perfecționându-ne, neimpedecați, nejigniți fie-care individualitatea noastră națională cu toate atributele ei.

Vom să fie accentuată această conlucrare comună a fiilor patriei la consolidarea și înflorirea ei, special acuma, când ne ocupăm cu această cestiune care după vederile bisericei noastre, pregătesce o lovitură în autonomia noastră bisericească, pregătesce

pericole pentru dezvoltarea noastră culturală, și conturbă aceea lucrare pacinică, la care și noi voim să fim angajați pentru consolidarea și înflorirea ei, carea este a noastră a tuturor.

Urmăm firul dispozițiunilor sinodului nostru archidieceșan și la locul prim ne vom mai ocupa odată cu însuși proiectul de lege, contra căruia biserica prin rostul reprezentanței legale, prin oonclusul sinodului archidieceșan, a luat refugiul la parlamentul țerei cu cererea de a se respinge proiectul, care lovesce în autonomia noastră bisericească, și prepară eminent pericol pentru existența și consolidarea, ca să numai vorbim de dezvoltarea și înflorirea scólelor noastre confesionale.

După-cum se știe, proiectul a trecut prin comisiunea parlamentară emisă pentru afacerile de culte și instrucțiune, și acuma se află la comisiunea financiară, spre a acomoda bugetul după trebuințele aprosimativ proiectate de ministrul de culte și de comisiunea parlamentară.

În dispozițiunile asupra bisericei noastre el însă nu s'a schimbat nimica. Mai mult, dacă logice ne-ar fi permis să concludem dela mic la mare, și dacă am lua în ajutoriu manifestațiunile situațiunei critice de ađi, fie în presă, fie în viața socială, fie în discușiunile publice din incidente laterale, atunci ar trebui să credem, că ele se vor mai înmulți, deóre-ce chiar și în sinul comisiunei parlamentare sau ivit propuneri, cari în loc de a mai muia, ținteau la înășpirea dispozițiunilor nouă ne favorabile.

Ca completare a tristului tablou trebuie să constatăm, că încât scim noi, biserica noastră n'a fost întrebata la facerea acestui proiect de lege, după cum ea nu a fost ascultată la nici un proiect de lege dela 1878 încóce, și știut este, că de atunci încóce s'au adus legile pentru noi asupra bisericei, despre cari bolnăviciosul curent de ađi crede, că e neapărată trebuință în scopul întărirei statului. Încât alte confesiuni din patrie au fost ascultate cu acesta acuma nu ne ocupăm.

S'a făcut deci un proiect de *nobis sine nobis*, și în cele următoare vom analiza dispozițiunile lui.

Scóla noastră politică.

Din comitatul Albei inf. primim dela un amic al fóiei noastre următoriu articol:

Magiarii din Ardél devin tot mai îndrășneți în pornirile lor dușmănoșe față de români.

Iucep ómenii a-și eși din fire, împing anume lucrurile în o direcțiune fatală.

— Nici de cum nu glumesc, dacă nu mă cređi, apoi eu mă jur, uite astăđi e:

Sfânta Sâmbătă
Varză vênătă
De ȝio-i fi luat d-tale zlotu,
La mine'n pungă i-a fost locu.

— Noa taci, nu te mai jura, că cređ. Da tot, ȝeu moi, nu mi-ai luat tu zlotu mie? — Nu ȝeu, că mie, să n'am noroc de d-ta de-oi spune minciună. — Iii!! taci, nu te jura așa réu, că te cred acum, da nu mai spune stăpânei, că ea nu știe de el. — N'ai nici e grija stăpâne, cine nu i-o spune ađi, să uu-i mai pótă spune mâne. — Așa, așa „Jon”, dar hai jos să ne gătăm la fên, că e vreme frumoșă, — și să duc la mâncare. — Noroc „Jone”! și stăpânul bea, ér el răspunde: Noroc si altu'n loc pe curte, tot noroc, ér primind Ioan închină: Dea D-ȝeu vreme bună, sóre și caldură, să se usce fênu și stăpânu. — Mulțam „Jon”!

Așa ȝeu ne spun bêtării, că erau pe atunci români cincani, ba până astăđi este în hotarul Cincului un dél, „Délul epurilor” întreg proprietatea românilor, căci tradițiunea ne spune, că s'a numit astfel, pentru-că până a împărțit sasiu luncile, românii, nepacienți a merge după comisiunea împărțitoare au plecat înainte să o aștepte la a-el loc, și până ca să sosescă, de-o parte joc, ér de altă parte alții în capul gol băteau „capra” (un fel de joc) și fugeau ca epurii după ea, ér comisiunea a botezat délul: „délul epurilor” i așa îi dice până astăđi.

Esemple de dragoste unгурescă ne-au dat și cu ocaziunea alegerilor municipale din ȝilele trecute.

Nu se știe anume, dacă a fost parola din centrele comitatelor, aceste cuiburi ale aristocrației magiare, sau au făcut cei mai mititei de capul lór.

Destul, că românii din cercuri cu mari maiorități nu au fost inadins incunoscințați despre ȝiua alegerii.

Preoții, învățatorii, fruntașii din popor au lipsit dela alegere și pe fie care, dacă-l întrebi, și mărturisesc, că nu-i s'a spus nemica, că notarii în cele mai multe casuri au ținut în secret ȝiua de alegere.

Unii mai rezonéză și astfel, că ungurii s'ar cam teme de ori-ce adunare a românilor la un loc.

Bagsemă, că nu cumva întâlnindu-se 5—10 inși să mai pótă românul a-și plânge necasurile.

Așa se esplică, că chiar în centre cum e Ighiul Vințul de jos, Bărbăntul și Aiudul nu s'a prea vêđut român inteligent, ci curat numai primarii și notarii, au pus biletele în urne, cari li s'au trimis ti-părite.

După astfelu de procedere e ușor de esplicat, că s'au ales în loc de reprezentanți ai poporului dușmani de ai lui, ómeni, cari votéză la aruncuri cu ochii închiși, neavând nici o durere de popor.

În comitatul Albei de jos, comitat locuit în parte preponderantă de români, nu sau ales ȝece membrii români în consiliul municipal, deși după dreptate, după numărul alegătorilor, trebuia să între două din trei părți.

Neglijența necualificabilă a conducătorilor nostri însă este un motiv, pentru care străinii fără sfi-ală comit cele mai grósnice abuzuri contra noastră.

Dacă ar fi între ai nostri înțelegere, dacă nu ar fi afurșita de jalusie în cele confesionale, — dacă am sta de vorbă unul cu altul, ne-am înțelegere pótă și lucrurile nu ar merge așa. Străinii ne vêd slăbiciunea, vêd, că nu suntem organizați, vêd, că suntem preocupați fiecare de ale noastre interese și așa dau năvală asupra noastră, ne bat așa ȝicând la noi acasă, făr' ca să ne aflăm indemnați a ne sări unul altuia în ajutoriu.

Desbinați în cele sociale, desbinați în cele politice, — ne am dat cu totul în brațele fatalismului turcesc, nu ne place nici să muncim pe terenul public, nici se încurajăm pe alții, cari pótă ar mai avea un grăunte de însuflețire și pentru afacerile publice.

Poporul sêrmanul privesce din depărtare la nepăsarea, ce o arată conducătorii lui, — prorocii cei mincinoși, cari sunt buni de a fi în frunte, numai unde e ceva de câștigat.

Unde e ceva de ȝertfit se ascund ca pigmeii cei mai păcătoși, nu rischéză, nu se arată nicăiri, căc

Așa era atunci, dar astăđi după 50 de ani e altcum alte rënduri de blide. Din cei căți-va păstori veseli până la destrăbălare, în colibele lor împărășiate, a resărit un popor de vre-o 240 familii, al căror edificate economice rivaliséză cu ale sasilor, case de pêtă, șuri de țigla, curți padosite cu pêtă. Nu vei găsi un singur român, care să aibă casă le lemn acoperită cu pae sau șindile. Boi frumoși, vaci lăptóse, mai vêtros biboli, moșie proprie la hotar, căci poporul din Cinc e lucrătoriu până a-și ruina sănătatea, cruțătoriu până la estrem, și lucru rar, rivaliséză formal, care de care să isprăvescă mai iute și mai bine cu lucrul cămpului, ba cucuruzul îl sapă de trei ori, și alte însușiri frumoșe și folositoare. Și au progresat în timpii din urmă și s'au înmulțit încât a pus pe gânduri pe conlocuitorii sasi, a căror moșie trece cu ghiutura în mâinile românilor. Aici vreau să isbescă matadorii sași cu comasarea, ce e acum în lucrare, dar nu-și vor ajunge scopul.

Românii din Cinc, au o biserică frumoșă și o scóla cu etagiu și mai frumoșă, la o pozițiune splendidă, doi învățator plătiți din alodiul comunal, și tot comuna politică prevede scóla și învățatorii cu lemne de foc. Pomposul edificiu scolar s'a isprăvit în anul 1363 prin stăruințele neobosite ale repostatului Ioan Codru Drăgușanul, care pe atunci era, paremi se, căpitan la magistratul de acolo, și având puterea în mână prin lucrul orașului: români, sași și țigani, au încheat acest mândru edificiu scolar fără multe cheltueli. Binele ce l'a făcut prin acesta parochiei din cestiune, va rămânea neuitat, căci dacă nu era Codru aceea ce a fost, pótă și astăđi

FOIȚA.

Opidul Cincul-mare.

(Incheere.)

Și nici că-i păsa. De pe spinarea ascuțită a „calului de dajde” se alegea cu o deșelare pe două trei ȝile, dar — cu darea plătită și începea din nou a fi mereu voios și liber de griji.

„Așa ȝeu ne spun bêtării
„Că erau pe-atunci români”

din Cinc. Dar mai erau și alt cum. Slabi de gură, potopenia pământului. Până plesnesci în palmi își bătea joc de „stăpânul” în așa mod fin, încât acesta, nici nu băga de samă, ba îi mai și mulțamia.

Din multe casuri, pe cari le-am adunat amintesc unul pe neales:

Vara în toiul lucrului „Jon” dormia cu stăpânul în șop. Acesta sara își descingea șerpariul și-l punea la cap. „Jon” de pe ȝi a fost ochit în șarpariul stăpânului un zlot, și pótă jura, că a fost acolo. Diminșta, zlot ca'n palmă.

— Moi „Jon” jeri am avut un zlot și astăđi nu-i, tu mi-l'ai luat și să mi-l dai.

— Vai de mine! „stăpâne” cu zlotul d-tale, drăguș, dómne teresce.

— Ba moi, că tu numai glumesci, dar dă-mil.

numai interesul personal e motorul principal al acțiunii lor.

Să nu ne prindă mirare, dacă înregistrăm desastre rușinoase. Se nu ne tot plângem, că ne neindrepătătesc străinii, când noi nu mișcăm degetul cel mic, unde e vorba de demnitatea noastră. Când atât de mult teren a cuprins la noi lașitatea și păcătosul indiferentism — nu putem să ne asceptăm la alt-ceva.

Cel din urmă pantofariu magiar arată mai mult interes pentru cauzele publice ca un fruntaș de ai noștri.

Te întâmpină omenii cu ridicula scusă „tot nu putem face nimica”. Vorbă să fie!

Dacă ar fi și numai o fracțiune din omenii independenți, cari umăr la umăr ar combate răul în fie-care ședință, dacă s'ar înființa cluburi municipale și s'ar lua la desbatere cele ce vin a să se pertracta în adunările municipale, noi nu credem, că nu am pute face ceva — și acel ceva fie și numai afirmarea noastră ca români ca apărători ai intereselor poporului ar fi deocamdată de ajuns. Ați poporul român e lipsit de ori-ce sprigin moral, ați el nu are un om, cătră care să se pōtă adresa în o cauză ce-l privește, ați suntem fără nici un conducătoriu de vîna noastră și a indiferentismului ce ne-a cuprins.

În zădar vom bate doba cea mare prin jurnale, purtând o luptă de Donchișoți — când acolo unde ni-e deschis terenul, îl lăsăm de sub picioarele noastre, ca să l ocupe toți trași — împinșii și toți veneticii.

De regulă după alegeri de aceste ne trețim, că ar fi fost de făcut ceva, ca apoi pân' la 6 ani să uităm ér pățeniile și să cădem éră în păcatul, de care am fost molipsiți în trecut.

Așa nu facem scōlă politică, nici nu pregătim poporul ca să înțelgă el drepturile constituționale și chiar lărgindu-se censul și arondându se cercurile mai favorabil, pe lângă activitatea ce o desvoltăm vom fi tot acolo, unde am fost, când erau restricțiunile cele draconice și măestrite. Să ne curăm deci pe noi de păcatul cel negru al indiferentismului dacă vom: ca lucrurile să ia alt curs mai normal, altcum nu avem nici motive de a ne tot plânge de asupriri, când ele să fac cu învoirea noastră, prin tăcerea mormentală, ce ne-a cuprins.

Puțină răbdare.

Dl Diamandi Manole în unire cu „Tribuna” din 16/28 Decembre c. (nr. 281) bate „clopotul de alarmă” în cestiunea gimnasiunului nostru din Brașov.

Este știut, că în tōmna acēsta, la serbarea S-tei Sofii, dl profesor Gh. Pop a ținut tinerimii o cu vîntare, în care în unele locuri, durere, fără precauțiune, a atins și politica.

Precum suntem informați, incidentul acesta n'a rămas fără urmă din partea ministrului de instrucțiune publică; astădi însă afacerea este numai în stadiul unei cercetări, care fără periclitarea gimnasiunului nu s'a putut întrelăsa.

Acēsta a dat dlui D. Manole și „Tribunei” prilegiu să adreseze calumnii și insulte tendențioase atât Escelenției Sale metropolitului nostru, cât și consistoriului arhiepiscopului și apoi să facă apel la poporul român, ca să-i urmeze.

Să vede, că cei de la „Tribuna” au lipsă de nouă adrese de aderență cu drōia, și incidentul acesta

se jineu prelegeri în scōla de bărne din „gropătore”; cu atât mai vîrtos că deși de pe atunci nu s'au mai zidit nimic nou, totuși averea bisericeii prin o administrațiune deochiată, în loc să crească a scădut grozav.

Biserica e păstorită de doi preoți.

Despre averea bisericeii, nu mi-am putut lua informațiuni nici dela fostii, nici dela actualii episcopi, căci cu tōte stăruințele din părți competente, rașiciniile bisericeii de vr'o 6 ani de zile, stau baltă. Și am vîdut cu ochii pe un fost episcop care numai scie ce e al seu și ce al bisericeii, cum să rōgă de șeful tractului: „tă bine domnule, să-ți erte Dșeu păcatele, vină atunci și atunci, să ne limpețim și să me sciu la o parte”. Promisiunea frumoasă, efeptuită, ar f o recōre pe inimile de mulți aci inferbântate ale cincabilor, — alte numai dîc și cred că îndreptarea grabnică alucurilor mē va dispensa, a mai dîce și altceva.

Starea materială a poporului după-cum am mai amintit, este bună, dar lueșul, mândria la ortal mueresc cu deosebire a ajuns de proverb și pōte strica fōrte mult dacă nu se va purcede contra lui. Sunt încă multe de dîs; dar ved că nu le mai înșprăvim deci închieiu cu:

Lubiților cincani! Harnici, cruțători sunteți, ce ve trebuie până acum aveți. Lăpēdași lueșul și mândria, iubiți pe Dumneșeu și legea lui și veți fi fericiți.

Nimic n'ar fi mai potrivit pe viitoriu, ca cele două parochii de cl. III să se contopēscă cu timpul în o singură parochie, apoi lângă cele trei sute, ce le căpētași din alodiu, mai puneți 200 fl. dela voi, și avēnd scōlă și biserică, ér veți fi fericiți, ceea ce ve doresc din tōtă inima.

Brebenel

le este binevenit, căci cu cele ce privesc pe dl Dr. Lu caci sunt pe la sfērșit, ér cu prenumerațiunile pentru anul nou sunt pe la început.

Ar fi putut însă, atât „Tribuna”, cât și dl D. Manole să și facă samă cu una: că adecă prin cele publicate în nr. amintit fac un lucru pripit, care numai strica pōte gimnasiunului, întocmai precum a stricat publicarea în „Tribuna” a vorbirii d-lui Gh. Pop.

Alarmarea publicului înainte de timp și acuzarea fără temei a metropolitului și consistorului, nu pot folosi nimic nici dlui profesor Pop, nici gimnasiunului din Brașov, de a cărui sōrte Escelenția Sa și consistoriul de sigur că mai mult interes pōrtă, decăt toți cei dela „Tribuna”, dimpreună cu dl D. Manole.

Fie deci „Tribuna” și dl D. Manole de o cam dată mai stēmpērași căci nu e frumos a calumnia fără de basă, cum o fac și în cazul de față; aibă puțină răbdare, până ce se va finalisa cestiunea, fie chiar și dacă ar trece timpul de reclame pentru abonamente, și atunci apoi să se rēsbune, atunci să și stēmpere vāpaia lor — „națională”.

Revista politică.

Din incidentul sērbătorilor născerei Domnului după calendarul nou presa europēnă constată stabilitatea păcii și asigură, că actuala situațiune va fi durabilă, mai cu sēmă, că între puterile centrale europene nu s'a ivit nici un semn de diferență, din contră relațiunile între ele se consideră dintre cele mai escelente.

Din incidentul sērbătorilor s'a ocupat și presa magiară cu cestiunea naționalităților și în special un organ de frunte „Pesti Napló” sulevând din nou acēstă cestiune constată, că guvernul trebuie să facă îmbunătățiri. În prima linie trebuie să și realizeze programul desfășurat la Hatzfeld ministrul Hieronymi. În realizarea acelu program actualul ministru de interne va avē tot spriginul guvernului Wekerle.

În Austria domnesce deocamdată un armistițiu, Președintele consiliu de ministri umblă să și facă érăși maioritate în camera deputaților. S'au început negocierile cu toți matadorii diferitelor nuanțe politice, dar până acuma nu s'a ajuns la nici un rezultat. Conte Taaffe voescă însă să se presente după sērbători cu o maioritate compactă și cea mai mare parte a presei austriace, e de părere, că va și isbuti a o forma.

Referitoriu la cestiunea politico-bisericescă din Ungaria se anunță din Roma, că a luat un caracter mai pacinic și se va aplană. Cu deosebire cestiunea căsătoriei a intrat în un stadiu favorabil. E drept, că foile Vaticanului atacă întrun mod fōrte vehement statul magiar, dar pentru aceea nu se tulbură negocierile între Roma, Viena, Strigoni și Budapesta. Statul ungar promite mult numai să și pōtă realiza scopul.

De altă parte se anunță, că din incidentul sērbătorilor bisericeii apusene, Papa a ținut o vorbire cătră colegiul cardinalilor, cari l'au felicitat. În vorbirea sa dîse între altele: „Dacă considerăm situația Europei din punct de vedere moral și religios, vedem, că se apropie o furtună, care va fi ultimul presemn al ruinei și pustiirii. Numai puterea blândă a bisericeii ar fi în stare să delătore pericolul. Biserica stă în luptă față cu atacurile cele mai turbate. Papa se ocupă apoi cu evenimentele din Italia și a desaprobat activitatea acelei secte, care nici odată nu va fi amică adevērată a poporului, dar care, regretabil, află sprijin la guvern.

Asupra datoriei de ocupațiune a Bulgariei față de Rusia, diariul rusesc „Svet” scrie între altele următoarele: „După hotărârea congresului dela Berlin ar fi trebuit ca trupele rusești de ocupațiune să stea în Bulgaria, până la definitivă organizare a acesteia, și adecă pe speșele bulgare. Totuși nu s'au făcut stipulațiuni mai de aproape, deōreze țarul nu avea intențiune să cēră despăgubiri, deși eliberarea Bulgariei a costat preste un miliard de ruble și sute de mii de morți și răniți. Când raporturile principelui Battenberg față de Rusia, se răciră, la îndemnul Angliei și Austro Ungariei, căuta acest principe să se subtragă dela dependența politică-economică a Rusiei, căci încheiă în 16 Iunie 1883 un tratat cu Rusia, în urma curuia avea să se plătēscă speșele de ocupațiune la sumă de 27,120.996 franci în rate anuale de câte 2 1/2 milioane. După ruperea definitivă între Rusia și usurpatorul din Bulgaria, (Ferdinand de Coburg) s'a cerut plătirea acestei datorii, dar Bulgaria nu a fost în stare a urma acestor îndatoriri. În 1889 guvernul rusesc însărcină pe reprezentantul diplomatic al Germaniei din Sofia, ca să se plătēscă ratele datoriei așa, că în anul acesta și în

1890 s'au plătīt ratele anuale. În anul 1891 au rămas neplătīți 12 milioane franci, la începutul lui 1893 face suma restantă încă 8 milioane. După cum se vede — încheiă foia rusescă, — Stambulov și soții nu prea sunt zeloși în eliberarea de sub dependența Rusiei.

Pe când diariul englez „Standard” anunță, că trei regimente rusești au înaintat spre granița Germaniei, foia germană „Zukunft” comunică o întrevorbire fōrte interesantă, ce a avut loc între majorul Tottleben și între un mareșal rus care stă aproape de țarul. Obiectul întrevorbirii a fost alianța franco-rusă. Mareșalul rus dîse: Alianța franco-rusă, ori ce ar dîce foile străine — este încheiată aovea dar are caracter defensiv. Ea este încheiată numai cu privire pentru cazul, când Germania va ataca pe Franca; din contră, dacă Franca ar ataca, atunci nici un soldat rusesc nu va sări în ajutoriu francilor. Tottleben: Ei bine, atunci alianța este mai mult în interesul Germaniei, decăt al Francei! La acēsta mareșalul rēspunse: Așa este într'adevēr, dar nu din iubire cătră Germania, ci din iubirea păcii. Mareșalul rus lăudă apoi în terminii cei mai călduroși iubirea de pace a țarului. La sfērșitul convorbirii, mareșalul rus dîse: Francesii sciu fōrte bine, că dacă Carnot va fi depus, atunci nu mai pot conta la ajutoriu rușilor.

Correspondențe particulare

ale „Telegrafului Român”.

Valea-Arieșului în Novembre, 1892. Domnule redactor! Rar, de tot rar vi se împărtășesc din acestea părți ale noastre câte o corespondență ori câte o scire, deci ca să mai dăm și noi semne de viață vin a vē comunica următoarele:

În 27 Septembrie v. a. c. s'a sēvērșit sfințirea bisericeii gr. orientale din Bedeleu prin protopresbiterul tractului Ioan Danciu, cu o asistență de 400 preoți.

Ceremonialul s'a început Sâmbătă în 26 Septembrie la 3 ore p. m. când protopresbiterul însoțit de mai mulți preoți a sosit la ușa cimiteriului, unde era adunat poporul. Administratorul parochial Simeon Morușca bineventeză pre protopresbiterul ca „esmis al Escelenției Sale I. P. S. D. arhiepiscop și metropolit; acesta mulțămescă în puține cuvinte adm. par. și poporului — spunēnd, că deși era viuă dorința Escelenției Sale a săvērși însuși acest solemn act, însă împedecat de starea sănătății Sale, n'au putut să și realizeze acēstă dorință părintescă.

După acēsta într'u sunetele clopotelor se duce poporul în frunte cu preoțimea în localul, unde se făcea serviciul divin, — ridicēndu se sântul antimis s'a transportat în biserica nouă, unde s'a și început ceremonia ul prescriș, carele s'a terminat la orele 6 1/2.

Duminecă dimineța la 8 ore s'a început serviciul „sântirei apei”, — și apoi sânta liturgie în decursul căreia ne a delectat cu cântările liturgice corul din Ofenbaia sub conducerea domnului Nicolau Fodorean, ceea-ce m'a convins, că o cântare lin și frumos cântată și răpescă sufletul, în acelea momente, dela celea pămēntesci la celea cerești, simțindu te în alte regiuni scutite de tōte necasurile și neajunsele dîlnice.

Și în adevēr corul d lui Fodorean, deși încă începător, nu numai, că a delectat și însuflețit pre credincioșii și poporul nostru, dar a ridicat prestigiul și vața bisericeii noastre în fața străinilor, pentru-că pre lângă inteligența și poporul din jur, au participat și străini, precum preoții unitari din Trăscău și S. Georgiu, directorul scōlei civile din Trăscău și a. carii atât public, cât și particular s'au exprimat fōrte favorabil despre întreg serviciul nostru divin, dîcēnd, că i-a încântat mult frumōșele și melodiōșele noastre cântări bisericesci, ér ceremonialul i-a frapat, și că cel ce a întocmit ritul și aședēmēntele noastre la serviciul divin într'u adevēr a trebuit să fie inspirat de o dumneșescă estetică și înțelepciune.

După finirea s. liturgii dl protopresbiter Ioan Danciu ținu o cuvēntare ocașională cu textul s-tei scripturi „Infricoșat este locul acesta, nu este acesta alta de cât casa lui Dumneșeu, pōrta ceriului și ușa fericirei”, — pe basa căruia, după o întroducere bine nimerită, — desfășură însemnătatea bisericeii — în general — apoi în special pentru noi românii — care a fost, este și va fi nu numai susținētoarea creștinței adevērate și de suflet mântuitoare, dar și conservătoarea și luminarea limbei și națiunii noastre.

După acēsta a urmat stropirea bisericeii din afară cu apa sântită, încunjurēndu-se de trei ori cu procesiunea îndatinată, apoi stropirea poporului, finindu-se ceremonialul sântirei bisericeii la 12 și jumătate ore.

La 1 1/2 a urmat prânș comun pregătit și arangeat de dl Ioan Vășinea cu speșele proprii, la care

au luat parte toți inteligenții străini și din loc la o masă, ér la alta poporul.

Toastele încă n'au lipsit, cel dintâiu l'a ridicat dl protopresbiter Ioan Danciu pentru Escelența Sa I. P. S. D. arhiepiscop și metropolit Miron Romanul — urmând un însufletit „sê trăescă“ — al doilea — urmând protopresbiterul actual, pentru preoțimea care a luat parte la ceremonialul sântărei, pentru corul și conducătorii aceluia N. Fodorean — pentru Ioan Vasina, ca acela care a jertfit mai mult pentru edificarea acestei biserici ș. a.

Voind a încheia nu pot trece cu vederea a nu aminti ceva despre edificarea acestei biserici care este fala comunei.

Acéstă sântă biserică s'a edificat numai la stăruința neîrântă a domnului proprietar de acolo Ioan Vasina — care e pre lângă banii ce a dat, a dăruit bisericeii varul necesar la edificare ș. a. m. cu un cuvânt fără a esagera afirm, că dacă domn. I. Vasina nu era, biserică din Bedeleu nici odată nu se edifica — și pentru acéstă Dumnezeu sê se și îndure a-i rêsplăti cu darurile și bunătățile sale ceresci.

Mai amintesc, că pentru înfrumusețarea s. altariu d-l protopresbiter I. Danciu a esoperat dela banca noastră tinêră „Munteana“ din Ofenbaia un ajutoriu de 60 fl. din cari s'a făcut un frumos chivot pe s. prestol, ér prin colectă și prin contribuirea d-sale au procurat vasele sântite, polirul cu cupa de argint veritabil în valoare de 42 fl.

Correspondentul.

Proiectul de lege

presentat în camera României, de dl ministru T. Ionescu, asupra clerului mirean și seminarelor.

După ce cetitorilor nostri le este cunoscut proiectul de lege asupra clerului mirean și seminarelor, ca se pôta mai bine aprecia acest proiect, aflăm de bine a publica mai lavale espunerea de motive, cu cari a însoțit dl ministru Tache Ionescu acest proiect al d-sale:

Domnilor ministri!

Una din reformele, pe care țara le aștepta de mai mult timp și care a fost vecinic făgăduită este reforma clerului mirean.

Dorința costantă a tuturor de a da bisericii noastre naționale, așa de strins legată în trecutul nostru istoric cu înșăși continuitatea vieții noastre românesce, mijlocele ca sê și pôta suține și prestigiul necesar înaltei sale misiuni, s'a isbit în totdeauna de nesce greutate, pe care vremea le-a creat și de care ori-ce legiuitor nu pôte sê nu fie socotelă.

Aceste greutate sunt din firea lor destinate sê se sporască cu cât se va întârșia organizarea așa de așteptată, și de aceea am creșut de datoria mea se dau o soluțiune cât mai grabnică.

Sciu că pe măsură ce diferitele proiecte de legi, care s'au ocupat cu îmbunătățirea sôrței clerului mirean au rămas simple proiecte, pe aceeași măsură au crescut și iluziunile legate de acéstă reformă, astfel de 1. 4 milioane, care se cereau țerei prin primul proiect de organizare a clerului mirean în spațiul câtor-va ani numai am ajuns la un proiect care ne cerea mai mult de 16 milioane. Este dar timpul a rezolva o chestiune deschisă așa de mult și dând bisericii maxsimul pe care îl pôte da astăzi țara, sê tăiem și firul unor nădejdi imposibil de realizat și acela al unei desnădăjduiri tot atât de regretabile.

Intr'adevăr, îmbunătățirea sôrței clerului mirean se găsese d'a capul împovărată prin numărul cu desăvârșire disproporșionat de mare al preoșilor astăzi în ființă. A-i plăti pe toți de o potrivă este preste limitele puterilor statului, a plăti numai pe unii din're ei ne-ar espune la nesce preferințe greu de împecat cu dreptatea.

De aceea proiectul de lege ce am onóre sê ve propun se întemeiază pe principiul împărșirii ei onorele sê ve clerul mirean în două categorii: Preoșii, cari reprezintă personalul nostru clerical normal și preoșii supranumérari, plătind și pe unii și pe alșii, este evident, că o deosebire trebuie făcută între aceste două categorii.

În sinul însă al aceleași categorii, dacă voim sê împăcăm nevoile prezentului cu speranțele viitorului, este de absolută nevoie sê facem o adôua diferențiere. Preoșii cari însușesc condițiunile de admisibilitate, în baza cărora numai în viitor ci vor puté deveni preoșii, este logic și drept sê primescă o plată mai mare de cât preoșii, cari nu însușesc aceste condițiuni. Astfel numai se pôte realiza o reformă practică, care în prezent îmbunătățese sôrtea clerului mirean fără a întrece puțințele țării și asigură în viitor nesce condițiuni materiale de natură a încuraja înclinarea sufletescă, a acelor cari se vor simți chemați pentru înalta misiune de preoșii.

Pe aceste baze am alcătuit partea relativă la întrefinerea clerului mirean. Ficsând lefuri, care variază după titlu, localitate și calitatea de preot, în număr normal sau supranumăr, admicând principiul gradatției și al pensiunilor, cu aceste modificări pe care le impune natura misiunii preoșice, hotărând tacelele epitrabiului al cărora venit va sporii cel puțin cu jumătate veniturile prevădute de proiectul de lege am rezolvat, cred, în singurul mod putincios, problema îmbunătățirii sôrței materiale a clerului mirean.

Odată ficsate scrifițiile, pe care le pôte face țara, rămânea de hotărît cine avea se facă plata și cu care mijloce aceste scrifiții se vor acoperi. Proiectul de lege hotărăsece ca statul se facă plățile comunitate rurale și comunitate în cele urbane, și împărșește greutatea între acesti doi factori ai organismului statului. Astfel pentru parochiile urbane, statul dă o subvenție comunelor, care suportă cheltuiala, încasază de la contribuabili de rit ortodox o contribuțiune care de sigur este mai mică decât aceea pe care o plătesc astăzi în baza unor învoeli care scobôră prestigiul preotului, fără chiar se-i asigure situațiunea.

Era evident dlor ministri, că în momentul, în care țera e hotărăsece la un sacrificiu așa de însemnat, se ia garanții ca se nu se pôta repeta în viitor împregiurările, care au împedecat până acum reforma ce nădăjduese că se va face. De aceea am limitat numărul preoșilor și al celuilalt personal clerical, am pus condițiuni de admisibilitate care, deși constituiesc un progres, sunt totuși mai pe jos de cât cele din alte țări ortodoxe, am luat măsuri ca într'o serie de ani, 15 sau 20, fără a împedeca recrutarea unui personal clerical, ceea ce ar fi avut desavantagiul se curme tradițiunea în țară, sê ajungem la un număr normal de preoșii mireni.

Era evident de asemenea, d-lor ministri, că era cu neputință ca statul sê facă aceste sacrificii, fără a lua garanții atât la numirea parochilor cât și în ceea ce privește disciplina lor. De aceea proiectul de lege, respectând absoluta independență la bisericeii în cele spirituale, a înscris o serie de măsuri, care dă și societății civile partea sa în alegerea și în disciplina clerului de mir.

Odată cu organizarea clerului mirean se impunea ca o absolută necesitate reorganizarea seminarelor, aceste institut de cultură religioasă destinate a da României pe viitorii ei conducători spirituali.

Așa cum au fost organizate prin legea din 64 seminarele noastre nu șau ajuns scopul. Prea multe la număr, cu programe reduse, cu o recrutare a personalului clerical, ne-supusă la condițiunile de admisibilitate, seminarele noastre au dat loc la o selecțiune răsturnată. O mai amară critică a acestor institut de cât faptul, că nici o cincime din absolvenții cursului superior nu au îmbrășșat cariera preoșescă, că prin urmare scôțele care erau destinate se ridice nivelul cultural al clerului român și printr'acéstă nivelul moral al țerei întregi, sau transformat în pepiniere de tot felul de funcționari publici, ar fi greu de închipuit.

De aceea, proiectul de lege desființază posibilitatea de a ajunge cineva preot fără seminarium complet, reduce numărul seminarelor astfel în cât absolvenții lor sê se potrivească cu numărul parochiilor de ocupat, împedecă puțința de a continua abuzul așa de răspândit ca seminaristul burșier al statului sê refuze intrarea sa în cler, completează programa de studii și pe cât e omenește posibil, ne dă garanția unei bune recrutări a clerului nostru mirean.

Cunoscând vechile legături din're scôla și biserică în țera noastră, recunoscând caracterul deschis și progresiv al clerului nostru și voind sê punem capăt interregului pernicios dintre momentul absolvirii seminariumului și momentul ehirotonirii, proiectul de lege ce am onóre a propune aprobării dvôștră conține o serie de măsuri, care deschidând seminariștilor cariera didactică pe cât este cu puțință fără a jigni interesele instrucțiunii, satisfacă în același timp și nevoile lor și interesele superioare ale bisericeii naționale.

Aceste sunt în resumat principiile, pe care se întemeiază proiectul de lege. El formeză un tot complet, în legătură strânsă și cu reforma învêșământului, și am adença convingere, ca răspund atât nevoilor reale ale bisericeii naționale, cât și puterilor de astăzi ale statului.

Varietăți.

* (Sciri militare). Conform artic. VI de lege ev 1889 § 52 sunt transpuși de capelani în rezerva honveșinei preoșii: Const. Costin, Virgiliu Oltén, Ioan Cocos, Marian Peculea și Aurel Urzică.

— Maj. Sa monarșul s'a îndurat preagrășios a numi de sublocotenenți în rezervă, la infanterie pe: Virgil Șotropa la 63., Michail Borcea, la 51., Petru Sabo, la 51., Teofil Popoviciu, la 2, Petru Paul, la 82, Octavian Felean, la 51., Nicolau Bogdan, la 2, Alecsandru Crețoi, la 64., Octavian Utalea la 63., Ioan S-ver, la 2., Ioan Neagoe la 50., Corneliu Cristea, la 31., Nicolau Vulcu, la 31., Michaiu Pap, la 51., Aurel Bojița, la 64., Alecsandru Vidra, la 68; Adam Micu la 31., Michaiu Mesaros, la 14., Spiridon Boita, la 31., George Meseșan la 50 reg., — la vânători: Constantin Pop, la 23, Clemente Marcu la 28., Ștefan Colcer, la 23 batalionu de câmp, — la cavalerie: Adorjan Bogdan la 2 reg., — la artilerie: Eugen Vertan, la 24 și Gavril Buzura la 12. reg., — locșitori de cadeți în rezervă la infanterie: Nicolau Orghidan, Isaac Șchiu, Macedon Feti Victor Chereban, Ștefan Gășeiu., — la vânători: George Urdea și Ștefan Lipovan.

* (Biserica în serviciul magiarisării) Foile unguresci spun, că episcopul romano catolic din Scepuș, — un slovac magiarisat cu numele Szmrecsanyi Pál, — lucrază cu mult zel pentru magiarisarea serviciului divin în bisericile catolice

slovace de sub conducerea lui. În biserică catolică din Cubinul de jos, cu ocașiunea onomasticeii Majestății Sale, s'a rostit pentru prima ôră predică ungurescă, ér reuniunea magiară de cântări a esecutat cântările de asemenea în unguresce. Acum în ziua primă de Crăciun a fost proiectat de a se introduce pentru prima ôră graiul unguresc și în biserică slovacă catolică, din Liptó Szt.-Miklos.

* (Vorbirea regelui României.) M. S. regele înmânând episcopului de Roman cârja episcopală a rostit următorul discurs:

Prece sfințite părinte!

„Ales episcop al Romanului de câtră membrii sântului sinod și reprezentanții națiunii, Ți-am încredințat cârja episcopală după vechile datine ale Țerei.

„În acest moment solemn amintesc Prea Sântiei Tale marea chemare ce, de astăzi înainte, Te așteptă în acest scaun episcopal al vechii Capitale a Moldovei-de-Jos, care are pagini așa de frumoșe în istoria bisericeii și a țerei.

„Dela acele timpuri depărtate, când Roman-Vodă fundă metropolia din Roman, până în zilele noastre, întâlnim aci urme neîntrerupte și neuitate de pilde mari, care au revêrsat o adevêrată strălucire asupra bisericeii autocefale române.

„Ierarchii ca Leon, Ioanikie, Veniamin și, mai presus de toți, învêșatul Dositeu, „acest păstor cucernic și blând ca un miel“, — cum spune cronicarul Niculcea — vor rămânea de a pururea în amintirea poporului român.

„Mândru trebuie se fi, Prea sfințe, de a te sui pe scaun ilustrat de prelați așa de vrednici, cari în sfința lor viață au lucrat cu atâta rivnă la înălțarea bisericeii și cu atâta voinicie la apêrarea drepturilor țerei.

„Cu dragoste și îngăduință păstoreșce dar turma ce este încredințată Prea sântiei tale, fi pentru densa o pildă vie de credință și de fapte bune, strênge-o în jurul tău spre a o înduli cu hrana sufletului și a o mângăia în vremuri grele.

„Astfel, Prea sântia ta vei fi un adevêrat părinte al drept credincioșilor și vei atrage asupra ței binecuvântările clerului.

„Mulțuminduți pentru bunele Felicitări și asigurările de credință ce-mi aduci, Ți urez, Prea sântă părinte, viață lungă și fericită pe scaunul episcopal al Romanului“.

* Ministrul cultelor a însărcinat pe dl dr. Cornoiu, directorul cultelor de la acest minister, ca sê'l represinte la investitura episcopului de Roman P. S. S. Inocenție Ploestênul, ceremonie ce se va face Duminecă, scrie „Timpul“.

* (Dile critice.) Cunoscutul meteorolog din Viena, doctorul Falb, și-a publicat deja pronosticurile pentru anul viitor. „Dile critice“, adecă, în care vor fi furtuni, cutremure, etc. vor fi în anul 1893 următoarele: de ordinea I-a: 16 April, 18 Maiu, 25 Septembrie, 25 Octobree, 15 Maiu, 23 Novembree, 16 Februaru 10 Septembrie. De ordinea a două: 11 Augșt, 27 Augșt, 9 Octobree 2 Martiu, 13 Decembrie, 14 Iuniu, 1 Februaru, 1 April, 13 Iuliu, 2 Ianuaru, 8 Novembree. De ordinea a treia: 18 Ianuaru, 1 Maiu, 30 Maiu, 28 Iuliu 8 Decembrie, 29 Iuniu Datele sunt socotite după stilul nou.

Bibliografie.

Revista politică-literară „Românische Revue“: a apărut Nrii 11 și 12 din Novembre și Decembre a. c. cu următorii cuprins:

Zum Ministerwechsel in Ungarn. — Aus der romanischen Kammern. — Die Bucoviner Romänen und das Deutschthum. — Zur Geschichte der romanischen Philologie. — Zur Landeskunde der Bucovina. Bericht für das Jahr 1892 von Dr. Raimund Fr. Kaindl (Czernovitz-Wien). — Über Bolintineanu's „Traianida“, nebst einigen auserwählten Baladen. Von Dr. W. Rudow. — Sünden... Aus dem Romanischen des J. L. Caragiale von Dr. Adolf Last. — Rundschau: Die Dotation des Prinzen Ferdinand von Romänien. — Der politische Proces gegen Dr. V. Lucaciu — Romänen und Ruthenen in der Bucovina. Die romanischen Befestigungen. — Litteratur: Eine Replik. Pierer's „Conversation-Lexikon“ und die Romänen. „Teoria Musicală“.

„Biserica ortodoxă română“ revistă periodică-ecclesiastică: a apărut Nr. 9 cu următorii cuprins:

Intâile semințe ale creștinătății în țerile române. Viêța, activitatea și scrierile P. S. Filaret Scriban. Mat. p. dreptatea bisericesc orientat. Viêța și scrierile lui Ilie Miniat. Documente înădite. Starea clerului în Rusia. Etica evoluționistă și etica creștină. Evangeliile Apocrife Donațiuni.

Loterie.

Mercuri, 28 Decembrie, 1892.

Sibiu: 85 59 38 77 51

CONCURS.

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a II-a Tresnea, protopresbiteratul Unguraşului, în sensul rezoluţiunii consistoriului arhiepiscopalesan din 6 Novembre a. c. Nr. 7111. B., se scrie concurs din nou, cu termen de 30 de zile dela prima publicare în foia arhiepiscopalesană „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post, calculate după un calcul mediu, dau un venit anual de 640 fl. 29 cr. În privinţa emolumentelor se pot

trage informaţiuni mai detaliate dela oficiul protopresbiteral sau comitetul parochial.

Doritorii de a o ocupa acest post au a-şi subţernea cererile concursuale, instruite conform normelor din vigore la subsemnatul oficiu protopresbiteral în termenul sus indicat cu posta ultimă Hidalmás.

În conţelegere cu comitetul parochial concernente.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tracului Unguraşului.

Fizeş-Sânpetru, 7 Decembre, 1892,

Paul Roşca, protopresbiter.

Hirdetmény.

A pánádi általános határ tagosítási ügyben az elő munkálatok megkezdése, u. m. a képviselő rendezése, a mérnök választás és a költség előirányzat elkészítése, véget a határnapot az 1893 évi január 30-ik ának d. e. 9 órájárat tüzöm ki Pánad község iroda helyiségébe, a mely tárgyalásra az összes érdekeltet hirdeté nyileg azon figyelemzetéssel hívom meg, hogy egyik vagy másik érdekeltnek meg nem jelenése a tárgyalás megtartását akadályozni nem fogja.

A kir. törvény-zéktől Erzsébetváros, 1892 december 13-án.

Báró Apór Zoltán, eljáró bíró.

De vëndare.

Casa cu etagiu din Poschenguasse Nr. 1, (Térgul lânei) se vinde din mână liberă.

Informaţiuni mai de aprópe se pot lua în aceeaşi casă partere.

Mersul trenurilor pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Octobre 1892.

Table with multiple sections: Budapesta - Predeal, Budapesta, gara de vest - Ruşava - Vercerova, Budapesta - Arad - Teiuş, Muréş-Ludoş - Bistriţa, Simeria (Piski) - Petroşeni - Lupeni, Arad - Timişóra, Ghiriş - Turda, Sighişóra - Odorheiu, Careii-mare - Zelău, Copşa-mică - Sibiu - Avrig - Făgăraş, Cucurdea - Oşorheiu - Reg. săs., Simeria (Piski) - Hunedóra, Braşov - Zerneşci, Braşov - Chezdi-Oşorheiu. Each section contains a table of train schedules with columns for train type, time, and stations.

Nota: Órele însemnate în stânga staţiunilor sunt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. Numerele cele grase însemnă órele de nópte.